

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงมิจฉาชีพในยุคปัจจุบัน
ของประชาชนในจังหวัดสงขลา

Factors Affecting Perception of Types of Fraud Nowadays Among People
in Songkhla Province

ศศินกานต์ บุญชลิต¹ และ ปริญญาภรณ์ พจน์อริยะ²

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง²

บทคัดย่อ

ในวันที่โลกของเราได้พัฒนาไปแล้ว สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงกว้างต่อการสื่อสารของมนุษย์ และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ยาวนานถึงปี 2565 ส่งผลให้คนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตวิถีใหม่ สื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวแปรสำคัญ การที่ผู้คนหันมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น ย่อมทำให้มิจฉาชีพแฝงตัวเข้ามาในโลกของอินเทอร์เน็ตมากขึ้นและง่ายขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบัน เพราะเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าหากมีการรับรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน

ผลการศึกษา พบว่าลักษณะประชากรศาสตร์ ด้านอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงของมิจฉาชีพที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เลือกใช้ ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงของมิจฉาชีพ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร 1) แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เลือกใช้ 2) ประสบการณ์การรับข่าวสาร 3) ช่องทางการเตือนภัย ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบัน และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ การเลือกรับรู้และตีความ การเลือกเปิดรับข้อมูล และการเลือกให้ความสนใจ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา (Y) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) = 0.598 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมากำหนดนโยบายที่นำไปสู่การเกิดผลที่เป็นรูปธรรม โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางประชาสัมพันธ์อพเดทข่าวสารเกี่ยวกับกลโกงเตือนภัยให้คำแนะนำ เพื่อปิดช่องโหว่ของการถูกหลอกลวง ที่อาจเกิดจากการรับรู้ที่ไม่มากพอ หรือการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง ปิดเบื้อนข้อเท็จจริง

คำสำคัญ กลโกงมิจฉาชีพ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ต่อรูปแบบกลโกง

ABSTRACT

Presently, the world has developed and social media are playing important roles worldwide in communication among humans. The coronavirus (COVID-19) pandemic that has lasted to 2022 resulted in people using the new normal lifestyle with online social media as an important variable. It has gradually changed our lifestyle requiring people to do activities through the Internet more which makes it easier for more frauds to infiltrate the cyber world. Thus, the researcher aimed to investigate factors affecting the perception of types of fraud nowadays because of a belief that correct perception, social media literacy, and understanding of the present society based on caution, carefulness, and critical-mindedness can help users avoid, escape, remain safe, and stay away from fraudulent operations, and use social media happily and safely

The study found that 1) different demographic characteristics in age, education level, and occupation affected the perception of types of fraud differently. 2) social media behaviors and types of social media platforms selected for use affected the perception of types of fraud, and 3) information exposure behaviors, social media platforms used to receive information, experience in information perception, and warning channels affected the perception of types of fraud nowadays. Multiple linear regression analysis of information exposure behaviors which were selective perception and interpretation, selective exposure, and selective attention affected the perception of types of fraud nowadays among people in Songkhla province (Y) with the correlation coefficient (R) = 0.598 at a statistically significant level of 0.05.

The study results could be used in forming policy leading to concrete results by using social media as channels for public relations and updating information related to fraud, warnings, and advice to avoid being deceived resulting from the inadequate and incorrect perception that deviates from facts.

Keywords: fraud, information exposure behavior, perception of types of fraud

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงกว้างต่อระบบการสื่อสาร มนุษย์สามารถเชื่อมโยงถึงกัน ทำความรู้จักกัน สื่อสารถึงกันได้ ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีเว็บไซต์ประเภท “Social Media” เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น Facebook, Twitter, YouTube, Instagram, TikTok เป็นต้น จากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ETDA เผยผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 พบว่าคนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำ E-Health และกิจกรรมออนไลน์ที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรมการติดต่อสื่อสารออนไลน์, กิจกรรมเพื่อความบันเทิง, การซื้อขายของออนไลน์ และการทำธุรกรรมทางการเงิน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ต่อเนื่องยาวนานถึงปี 2565 ส่งผลให้คนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตวิถีใหม่ สื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวแปรสำคัญ ที่ทำให้เราค่อยๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตไป การที่ผู้คนหันมาทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น ย่อมทำให้มีวิชาชีพแฝงตัวเข้ามาในโลกของอินเทอร์เน็ตมากขึ้นและง่ายขึ้นด้วย เพราะยิ่งเทคโนโลยีก้าวล้ำไปข้างหน้ามากเท่าไร เหล่ามีวิชาชีพก็ยิ่งมีกลไกต่างๆ เพื่อหลอกลวงผู้ใช้บริการมากขึ้นเท่านั้น นอกจากเงินที่ต้องเสียให้กับมีวิชาชีพเหล่านี้แล้ว บางครั้งอาจส่งผลให้มีส่วนพัวพันด้านกฎหมาย ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมีวิชาชีพในยุคปัจจุบัน เพราะเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าหากมีการรับรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน เข้าใจลักษณะทางธรรมชาติของสังคมปัจจุบัน อยู่บนพื้นฐานของความระมัดระวัง รอบคอบและใช้วิจารณญาณ จะทำให้หลบเลี่ยง ทันภัยกลไก และใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมีวิชาชีพยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมีวิชาชีพยุคปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกลไกของมีวิชาชีพในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา
4. เพื่อศึกษาการรับรู้ช่องทางการแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากมีวิชาชีพในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมีวิชาชีพยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา กำหนดสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจนาซีฟในยุคปัจจุบันที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจนาซีฟในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา

สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจนาซีฟในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา จะศึกษาเนื้อหาครอบคลุมประเด็น ดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variable) คือ

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน
2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2.1) ประเภทสื่อ 2.2) วัตถุประสงค์ 2.3) กิจกรรม 2.4) เครื่องมือ 2.5) ปริมาณการใช้
3. พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 3.1) การเลือกเปิดรับข้อมูล 3.2) การเลือกให้ความสนใจ 3.3) การเลือกรับรู้ 3.4) การเลือกจดจำ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจนาซีฟในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา ได้แก่

1. การรับรู้ช่องทางแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์
2. การรับรู้แนวทางป้องกันตนเอง

ขอบเขตของระยะเวลา

เดือน กันยายน 2565 ถึง เดือนธันวาคม 2565 รวมเป็นเวลา 4 เดือน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

1.1 ลักษณะประชากรศาสตร์กับการรับสาร

Wilo Goidhaborsadore and Yates, 2002 (อ้างถึงใน ประภัสสร รอดรัมย์, 2561) ได้อธิบายไว้ว่าการรับสารของแต่ละคนจะแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะลักษณะทางประชากร ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรม ความสนใจ ในการรับสารที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการรับสาร มีความสัมพันธ์กันดังนี้

1.) อายุ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาของการมีชีวิตอยู่หรือตามวัยของบุคคล เป็นลักษณะประจำตัวที่สำคัญมาก โดยอายุจะแสดงถึงวุฒิของบุคคล เป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงความสามารถในการทำความเข้าใจในเนื้อหาและรวมถึงการรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มากน้อยแตกต่างกันตามประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา อีกประการหนึ่งอายุบ่งชี้ถึงความสนใจในประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกัน

2.) เพศ ที่บุคคลได้รับมาแต่กำเนิดจะประกอบด้วย เพศชาย และเพศหญิง กล่าวคือเพศหญิงมีแนวโน้มและมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดจากการรับข่าวสารนั้นด้วย

3.) ระดับการศึกษา บ่งบอกถึงความสามารถในการเลือกรับข่าวสาร และอัตราการรู้หนังสือระดับการศึกษาจะทำให้คนมีความรู้ ความคิด ตลอดจนความเข้าใจในสิ่งต่างๆ กว้างขวางลึกซึ้งแตกต่างกันออกไป กล่าวได้ว่า การศึกษานอกจากจะทำให้บุคคลมีศักยภาพเพิ่มขึ้นแล้ว การศึกษายังทำให้เกิดความแตกต่างทางทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมความคิดอีกเช่นกัน

4.) ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นเครื่องชี้ถึงเรื่องที่กลุ่มจะสนใจรับข่าวสารบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการรับสารที่แตกต่างกันด้วย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและครอบครัว รายได้ของบุคคลแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ

5.) อาชีพและลักษณะการรวมกลุ่มของผู้ฟัง จะบ่งบอกลักษณะเฉพาะของบุคคล ช่วงเวลาที่เปิดรับข่าวสาร เรื่องที่กลุ่มผู้ฟังสนใจ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

2.1 ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร (Media exposure)

Klapper 1960, (อ้างถึงใน สถาพร สิงหะ, 2556) อธิบายไว้ว่า การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง กระบวนการเลือกรับข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องช่วยกรองข่าวสารในการรับรู้ของบุคคล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเปิดรับ การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้และตีความหมาย และการเลือกจดจำ

2.2 กระบวนการเลือกรับข่าวสาร

โจเซฟ ที.แคลปเปอร์ (Klapper, J.T., 1960, pp.19-25 สุชาติพิทย์ เขียวขจี และกิติมา สุรสนธิ, 2561) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารประกอบด้วยกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1.) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน

2.) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสาร มีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ

3.) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาารมณ์ของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทักษะคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมี การบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4.) การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งต้านกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้นมักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิม ให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ทำให้ไม่สบายใจขึ้น

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสาร

ชแรมม์ (Schramm, 1973 อ้างถึงในสุธาทวีชัย เขียวขจี และกิติมา สุรสนธิ, 2561) อธิบายพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้บริโภคว่า มีปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับสื่อและเนื้อหา ซึ่งมีดังนี้

1.) ประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุประสงค์ สิ่งของ ฯลฯ ที่แตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้บริโภคแสวงหาข่าวสารที่เคยเห็นแตกต่างกัน

2.) การประเมินประโยชน์ของข่าวสาร จะช่วยให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้ข่าวสารแต่ละอย่างมีประโยชน์ที่แตกต่างกัน และทำให้เกิดพัฒนาการ การปรับปรุงและรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร

3.) ภูมิหลังที่แตกต่างกันของบุคคลที่จะสนใจสิ่งที่ไม่เคยพบหรือมีประสบการณ์มาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ทำให้การเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันไปตามสภาวะแวดล้อมของแต่ละคนที่มี

4.) การศึกษาและสภาพแวดล้อม เป็นตัวชี้พฤติกรรมการสื่อสารของผู้บริโภคคนนั้น ทั้งพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจะช่วยให้ผู้บริโภคมีความสามารถในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์

5.) ความสามารถในการรับสาร สภาพร่างกายและจิตใจของคนมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวสารของบุคคล กล่าวคือ สภาพร่างกายที่สมบูรณ์ มีอวัยวะครบถ้วนประสาทสัมผัสทุกอย่างทำงานได้อย่างปกติ ย่อมอยู่ในสภาพที่รับข่าวสารได้

6.) ทักษะคติ เป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยการแสดงออกมาทางพฤติกรรมที่มีต่อข่าวสารแต่ละประเภทที่พบ เมื่อทักษะคติของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปการรับข่าวสารหรือการโน้มน้าวใจผู้บริโภคย่อมจะแตกต่างกันไปด้วย

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสื่อสารขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพราะข่าวสารเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่คลุมเครือความต้องการข่าวสารยิ่งเพิ่มมากขึ้นทำให้มนุษย์มีการเปิดรับข่าวสารเพิ่มมากขึ้น

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

3.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ครองรัตน์ ดุลลาพันธ์ (2561) สรุปความหมายไว้ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบของเว็บไซต์ที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่โยงใยให้ผู้ใช้บริการที่มีความสนใจเหมือนกัน สามารถเชื่อมโยงและพูดคุยระหว่างกันและกันได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้บริการสามารถเขียนอธิบายความสนใจ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กิจกรรมที่ตนได้ทำ และเชื่อมโยงความสนใจเหล่านั้นกับความสนใจของผู้อื่น ซึ่งประกอบไปด้วย การพูดคุย ส่งข้อความ ส่งอีเมล วิดีโอ เพลง เป็นต้น

จุฑารัตน์ นกแก้ว (2558) ได้กล่าวถึง สื่อสังคมออนไลน์ หรือ โซเชียลมีเดีย (Social Media) เป็นซอฟต์แวร์ที่ทำอยู่บนโครงสร้างเวดล่อมเว็บ 2.0 ที่เน้นให้ผู้ใช้งานมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถผลิตเผยแพร่และแบ่งปัน สารสนเทศที่ตนสร้างได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์มีอยู่หลายประเภทที่ครอบคลุมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook , LinkedIn , YouTube , Instagram , Flickr, Blog, Twitter เป็นต้น

3.2 ความหมายของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

เอมิกา เหมมินทร์ (2557, หน้า 5) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องประสบการณ์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้บ่อยที่สุด ช่องทางที่ใช้บ่อยที่สุด ความถี่ในการใช้งานต่อวัน ช่วงเวลาที่ใช้ต่อวัน ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด คุณสมบัติที่ชอบมากที่สุด และแหล่งหรือสื่อที่ทำให้สนใจใช้งาน

3.3 วัตถุประสงค์เป้าหมายในการใช้งาน

ทวีวัฒน์ วัฒนเจริญกุล (2562) ได้อธิบายไว้ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการแบ่งตามวัตถุประสงค์เป้าหมายการใช้งาน ได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) สร้างและประกาศตัวตน 2) สร้างและประกาศผลงาน 3) ความสนใจตรงกัน 4) เวทีทำงานร่วมกัน 5) ประสบการณ์เสมือนจริง 6) เครือข่ายเพื่อการประกอบอาชีพ 7) เครือข่ายที่เชื่อมต่อกันระหว่างผู้ใช้

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

4.1 ความหมายของการรับรู้

Schiffman and Kanuk (2010: 175 อ้างถึงใน วุฒิ สุขเจริญ, 2555: 129) ให้ความหมายว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนเลือกจัดระเบียบ และ แปลความหมายของสิ่งกระตุ้น ไปเป็นความหมายและเป็นภาพที่ติดอยู่หากจะให้ความหมายอย่างง่าย การรับรู้คือ วิธีการที่เรามองโลกรอบตัว

หากผู้บริโภคนแต่ละคนได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าเดียวกันในสภาพแวดล้อมเหมือนกัน จะเลือกสรร จัดการ และตีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการ ค่านิยม และความคาดหวัง

4.2 กระบวนการรับรู้

Assael,1998 (อ้างถึงใน สวรรส อมรแก้ว, 2555) สรุปได้ว่า ขั้นตอนต่าง ๆ ของการรับรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1.) การเลือกรับรู้ (Perceptual Selection) เมื่อผู้บริโภคเปิดรับต่อสิ่งเร้าทางการตลาด และตั้งใจรับต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบแล้ว ผู้บริโภคจะเลือกสรรเฉพาะสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการและทัศนคติของตนเท่านั้น ซึ่งกระบวนการเลือกรับรู้

2.) การจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ (Perceptual Organization) หมายถึง การที่ผู้บริโภคจัดข้อมูลจากแหล่งต่างๆเข้าด้วยกัน ให้เป็นระเบียบเพื่อให้มีความหมายให้เข้าใจได้มากขึ้น และเพื่อให้สามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองได้ถูกต้อง

3.) การแปลความหมายการรับรู้ (Perceptual Interpretation) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริโภคทำความเข้าใจว่าสิ่งเร้าที่รับมาคืออะไร โดยอาศัยข้อมูลความรู้และประสบการณ์ที่เก็บสะสมไว้ในอดีตที่เกี่ยวข้องในหน่วยเก็บความทรงจำ มาใช้เพื่อแปลความหมายออกมา

4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ประกอบด้วย 2 ลักษณะ

1.) ลักษณะของผู้รับ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1.1) ด้านกายภาพ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ระดับการศึกษาสูงสุด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกัน และยังต้องพิจารณาถึงอวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ ว่าปกติหรือไม่ อย่างไร การรับรู้จะมีคุณภาพดีขึ้นถ้าเราใช้อวัยวะรับสัมผัสหลายชนิดช่วยกัน 1.2) ด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านจิตวิทยาของคนที่มามีอิทธิพลต่อการรับรู้มีหลายประเภท เช่น ความจำ สถิติปัญญา การสังเกต ความสนใจ ค่านิยม วัฒนธรรม

2.) ลักษณะของสิ่งเร้า คุณสมบัติของสิ่งเร้าเป็นปัจจัยภายนอก ที่ทำให้คนเราเกิดความสนใจที่จะรับรู้ของคนเราลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ได้แก่ ความใกล้ชิดของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า กระบวนการเกิดการรับรู้ ประกอบด้วย มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ ประสาทสัมผัส ประสบการณ์เดิม และการแปลความหมายจากสิ่งที่สัมผัส

สรุปได้ว่าการศึกษานี้เกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ ทำให้ทราบว่ากระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสาร มีการประมวลและการตีความ ซึ่งเกิดขึ้นจากการได้รับสัมผัสจากสิ่งเร้าภายนอกผ่านประสาทสัมผัสของร่างกาย แล้วแปลความหมายจนเป็นความรู้ ความเข้าใจ โดยเริ่มจากการเลือกรับรู้ไปสู่การจัดองค์ประกอบการเรียนรู้และเกิดการแปลความหมายการรับรู้

5. กลไกจิตวิทยาในยุคปัจจุบัน

5.1 ความหมายและคำจำกัดความ

ปรเมศวร์ กุมาบุญ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า อาชญากรรมไซเบอร์เติบโตกว้างขวางไปมากมายหลายมิติในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นไม่ได้ "หากไม่มีการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต" และปัจจุบันตำรวจทั่วโลกกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายจากหลายรูปแบบ ซึ่งในประเทศไทยนั้นได้มีการกำหนด พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2) ได้ประกาศบังคับใช้เป็นการทั่วไปแล้ว

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2565 : ระบบออนไลน์) เตือนภัยประชาชน โดยการรวบรวมข้อมูลจำนวน 18 ข้อกลโกง ที่มีฉ้อโกงมักใช้ในการหลอกเหยื่อบนโลกออนไลน์ ดังภาพประกอบ 1

18 กลโกงของมิจฉาชีพ

ใช้ในการ หลอกเหยื่อ บน โลกออนไลน์

บริการ แจ้งเบาะแส 1441
081-886-3000
www.pctpolice.go.th

1. หลอกขายสินค้าออนไลน์
ไม่ได้รับสินค้า หรือได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่โฆษณา

2. หลอกให้ทำงานเสริมค่าคอมมิชชั่น
ชวนทำงานเสริมค่าคอมมิชชั่นในธุรกิจที่มีอยู่จริง โดยอ้างช่องทางในโซเชียลมีเดีย เช่น Tiktok Facebook YouTube Twitter Line ฯลฯ หลอกให้สมัครเป็นตัวแทนขาย หรือรับค่าคอมมิชชั่น จากลูกค้าสุดท้าย สุดท้ายหลอกเอาเงินค่าจ้างเป็นเงินประจำตัว หรือมีหลอกชวนลงทุนหลอกให้ร่วมลงทุนยกฐานะแล้วหลอกหนี

3. หลอกเงินกู้ออนไลน์ (เงินกู้พร้อม)
ไม่ได้รับเงินจริง หลอกเอาเงินไปใช้ประโยชน์ในโครงการอื่น ๆ วัตถุประสงค์ทางการเงินไม่ชัดเจน และถูกหลอกให้โอนเงินไปบัญชี

(เงินกู้ไม่มี)
ชวนให้โอนเงินไปบัญชีส่วนตัว หลอกว่าให้โอนเงินไปบัญชีส่วนตัวแล้วโอนเงินไปบัญชีอื่น

4. ข่มขู่ให้เกิดความหวาดกลัว (Call Center)
โทรข่มขู่อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ หรือตำรวจ หรือตำรวจนอกเครื่องแบบ อ้างว่าเป็นตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ข่มขู่จับกุมข่มขู่จับกุม ไล่ให้รีบโอนเงินเพื่อความปลอดภัย

5. หลอกให้ลงทุนในรูปแบบต่างๆ
อ้างว่ามีข้อมูลข่าวกรองภายใน มีข้อมูลทางธุรกิจที่เชื่อถือได้ มีแหล่งทุนจากต่างประเทศหรือมีเงินจำนวนมาก อ้างว่ามีข้อมูลข่าวกรองภายใน มีแหล่งทุนจากต่างประเทศ หรือมีแหล่งทุนจากต่างประเทศ อ้างว่ามีข้อมูลข่าวกรองภายใน มีแหล่งทุนจากต่างประเทศ

6. หลอกให้รักแล้วลงทุน
ปลอมเป็นรักให้ถูกหลอกไปทำผิด เช่น ซื้อสินค้าหรือบริการที่แพงเกินไป หรือโอนเงินไปบัญชีส่วนตัว

7. หลอกให้รักแล้วโอนเงิน / ยืมเงิน
ปลอมเป็นรักให้ถูกหลอกไปทำผิด เช่น ซื้อสินค้าหรือบริการที่แพงเกินไป หรือโอนเงินไปบัญชีส่วนตัว

8. ปลอมหรือแอบก๊อปปี้ ไลน์ / เฟซบุ๊ก แล้วยกบัญชีเงิน
เพื่อส่งข้อความข่มขู่ไปยังญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงให้โอนเงิน

9. แอร์การ์ด
หลอกลงทุนในธุรกิจที่มีอยู่จริง โดยเป็นตัวแทนขาย หรือตัวแทนขาย

10. การพนันออนไลน์
หลอกชวนเล่นพนันออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เช่น เล่นพนันที่ตู้เล่น เกมลูกเต๋า เกมไพ่

11. หลอกให้ดาวน์โหลดโปรแกรมควบคุมคอมพิวเตอร์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อขโมยข้อมูล
อ้างว่ามีโปรแกรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคอมพิวเตอร์ โปรแกรมควบคุมการไหลของข้อมูลในคอมพิวเตอร์ขโมยข้อมูลส่วนตัว

12. ส่งคิวอาร์โค้ด (QR Code) หลอกให้โอนเงิน
อ้างว่ามีโปรแกรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคอมพิวเตอร์ โปรแกรมควบคุมการไหลของข้อมูลในคอมพิวเตอร์ขโมยข้อมูลส่วนตัว

13. ฉ้อโกงรูปแบบอื่นๆ
- หลอกว่าเงินฝากธนาคาร ให้ออกเงินให้โอนเงิน เช่น เป็นเงินที่ได้โอนไว้
- หลอกว่าเงินฝากธนาคาร ให้ออกเงินให้โอนเงิน เช่น เป็นเงินที่ได้โอนไว้
- หลอกว่าเงินฝากธนาคาร ให้ออกเงินให้โอนเงิน เช่น เป็นเงินที่ได้โอนไว้

14. ขโมยคอมพิวเตอร์จากต่างประเทศ
หลอกให้โอนเงินจากต่างประเทศ อ้างว่ามีข้อมูลข่าวกรองภายใน มีแหล่งทุนจากต่างประเทศ

15. หลอกว่าให้ถ่ายภาพเป็นรูป
เพื่อมีรูปใช้ส่งข้อความ

16. ขโมยข้อมูลผู้ใช้บัญชีธนาคาร (บัญชี)
รับทราบหรือรู้ข้อมูลบัญชีธนาคาร หรือข้อมูลส่วนตัว

17. ข่าวปลอม (Fake News)
อ้างว่ามีข่าวหรือข่าวปลอมในโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ Facebook Line Facebook Twitter

18. เรียกค่าไถ่จากคอมพิวเตอร์ (Ransomware)
มีรหัสไถ่ค่าไถ่ในคอมพิวเตอร์หรือในโซเชียลมีเดีย

VACCINATED

ข้อมูล : PCT POLICE

ภาพประกอบ 1 18 กลโกงของมิจฉาชีพใช้ในการหลอกหลวงเหยื่อบนโลกออนไลน์
ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลโกงมิจฉาชีพยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา 1,312,625 คน ข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Yamane, 1970 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ให้มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 5 ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถาม โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ในภาพรวมที่ได้คือ 0.965 ผู้เชี่ยวชาญลงมติว่าเนื้อหา มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ จึงได้นำไปทำการทดลองกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลาต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากข้อคำถาม จำนวน 54 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นมีค่าเกิน 0.70 ซึ่งถือได้ว่าผ่านการประเมินความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค หมายถึงแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 20,001 บาท พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ใช้แพลตฟอร์ม Facebook วัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารระหว่างกัน กิจกรรมใช้ส่งข้อความแชท/โทร เข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยมือถือ มีการใช้งานมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารผ่าน Facebook สนใจในด้านความบันเทิง มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกลไกผ่านการนำเสนอจากสื่อต่างๆ และแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ เคยมีประสบการณ์การโดนมิจฉาชีพหลอกลวง แต่ไม่ได้รับความเสียหาย ช่องทางในการรับรู้มาจากคำบอกเล่าจากบุคคลรอบตัว ช่องทางการเตือนภัยที่มีผลต่อการรับรู้คือผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่รู้ความหมาย คำจำกัดความ ข้อบ่งชี้ ความเป็น “มิจฉาชีพ” และพบเจอบ่อยครั้งกับรูปแบบการหลอกลวงผ่าน SMS ให้คลิกลิงก์สู่เว็บอันตราย การรับรู้วิธีการป้องกันตนเองคือการไม่ให้ข้อมูลทางการเงินแก่ผู้อื่น การรับรู้ช่องทางที่ใช้ในการแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์ให้ความสำคัญในระดับมาก ในช่องทางของสายด่วน1678 (DTAC) และแอปพลิเคชัน Who Call ใช้ตรวจสอบเบอร์มิจฉาชีพ

ลักษณะประชากรศาสตร์ด้านอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพที่แตกต่าง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เลือกใช้ ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพ

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร (1) แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ใช้รับข่าวสาร (2) ประสบการณ์การรับรู้ข่าวสาร (3) ช่องทางการเตือนภัย ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบัน และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ การเลือกรับรู้และตีความ การเลือกเปิดรับข้อมูล และการเลือกให้ความสนใจ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา (Y) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) = 0.598 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จึงมีความเห็นว่าในช่วงอายุนี้นี้ เป็นช่วงของการสร้างความสมดุลให้แก่ชีวิต ทั้งด้านการงาน การเงิน และสิ่งที่ตนเองรัก ผ่านประสบการณ์ของชีวิตมาพอสมควร ย่อมมีมุมมอง ความคิด ทัศนคติ การรับรู้สิ่งต่างๆที่ แตกต่างกัน

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพร้อมทั้งด้านวัยวุฒิ(อายุที่เหมาะสม) และคุณวุฒิ(การศึกษาที่เหมาะสม) มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีความรู้ที่ทันสมัย สามารถจัดระบบความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้เทคโนโลยีได้ในระดับดี

อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกของมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประกอบสัมมาอาชีพ (อาชีพที่สุจริตและชอบธรรม) ย่อมมีแนวคิด มีอุดมการณ์ มีค่านิยม ลักษณะสังคมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการเลือกใช้งานแพลตฟอร์ม Facebook มาเป็นอันดับหนึ่ง วัตถุประสงค์ในการใช้งาน ส่วนใหญ่ใช้เพื่อสื่อสารระหว่างกัน กิจกรรมที่เลือกใช้ คือใช้ส่งข้อความแชทหรือโทร เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอุปกรณ์มือถือ และมีปริมาณการใช้โดยเฉลี่ยมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน

จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของประชาชนในจังหวัดสงขลา การวิเคราะห์ค่าสถิติ F-test (Analysis of Variance : ANOVA) พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ให้ความสนใจข้อมูลข่าวสารด้านความบันเทิง รับรู้ข่าวสารผ่าน Facebook การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกลไกมิจฉาชีพของประชาชนในจังหวัดสงขลา พบว่าส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจจำกัดความของคำว่า “มิจฉาชีพ” เพราะเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกลไกมิจฉาชีพจากการนำเสนอจากสื่อสังคมออนไลน์ บวกกับการแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง ช่องทางการเตือนภัยกลไกที่ส่งผลต่อการรับรู้มากที่สุดคือสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การโดนมิจฉาชีพหลอกลวงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย รูปแบบกลไกที่พบเจอบ่อยครั้ง คือการหลอกล่ออ้างเป็นหน่วยงานต่างๆ เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ ขนส่ง กสทช. ช่องทางการแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์สายด่วน1678 (DTAC) และ เลือกใช้แอปพลิเคชัน Who call และการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ การเลือกรับรู้และตีความ การเลือกเปิดรับข้อมูล และการเลือกให้ความสนใจ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ต่อรูปแบบกลไกมิจฉาชีพในยุคปัจจุบันของประชาชนในจังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่มีการเลือกใช้งานแพลตฟอร์ม Facebook มาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็น TikTok และข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีปริมาณการใช้งานโดยเฉลี่ยต่อวันมากกว่า 5 ชั่วโมง ข้อเสนอแนะในเชิงธุรกิจ นำผลจากการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดสงขลา นำไปใช้วางแผนการขยายตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook และTikTok รวมถึงต่อยอดไปบนแพลตฟอร์มออนไลน์อื่นๆ ได้

2. จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกลไกมิจฉาชีพผ่านแพลตฟอร์ม Facebook ซึ่งสอดคล้องกับช่องทางที่มีผลต่อการรับรู้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายภาครัฐ ควรกำหนดนโยบายที่นำไปสู่การเกิดผลที่เป็นรูปธรรม โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทาง

ประชาสัมพันธ์อัปเดตข่าวสารเกี่ยวกับกลโกง เตือนภัย ให้คำแนะนำ เพื่อปิดช่องโหว่ของการถูกหลอกลวง ที่อาจเกิดจากการรับรู้ที่ไม่มากพอ หรือการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง บิดเบือนข้อเท็จจริง และผลการวิจัยยังพบว่า กลโกงที่ประชาชนพบเจอส่วนใหญ่มาในรูปแบบของการหลอกลวงเป็นหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ ขนส่ง กสทช. ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีฉ้อฉลใช้ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐ มาเพื่อโน้มน้าวให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานของรัฐต้องพร้อมทั้งด้านการสื่อสาร การรับมือ ควรเพิ่มช่องทางติดต่อที่เพียงพอ เข้าถึงง่าย ขั้นตอนไม่ซับซ้อน และมีกฎหมายที่ครอบคลุมและสอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมกับการรู้เท่าทันสื่อของวัยรุ่น ในจังหวัดเชียงราย, วารสารวิชาการ CRRU Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University, ปีที่ 2(2), 54-55
- กรกนก นิลดำ และคณะ. (2563). วิธีการกลโกง ช่องทางการสื่อสาร และประสบการณ์ในการถูกฉ้อฉลใช้ออนไลน์หลอกลวงของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย, วารสารวิชาการ CRRU Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University, ปีที่ 3(3), 50-51
- ทินภัทร ปัญจมหาลภ. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ ในอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรเมศวร์ กุมารบุญ. (2561). การส่งเสริมการศึกษาในวิชาอาชญากรรมไซเบอร์, วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 4(2), 68-69
- พิชชากร พุ่มพวง. (2559). อิทธิพลของผู้นำความคิดในเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อการรับรู้ทัศนคติและการตัดสินใจใช้บริการด้านสุขภาพจิต. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรุฬห์รัตน์ ศรีแจ่ม. (2562). กลโกงการทำธุรกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัล, วิทยานิพนธ์ เศรษฐกิจดิจิทัล มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ลักษมี คงลาภ. (2555). พฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส, วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, ปีที่6(2), 113-114
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). 18 กลโกงของมิจฉาชีพใช้ในการหลอกลวงเหยื่อบนโลกออนไลน์. ค้นเมื่อ 3 พ.ย. 2565, จาก http://opc.police.go.th/OPC_Police/18-frauds-online/
- อารีญา ศรีแจ่ม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล, วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เอมิกา เหมมินทร์. (2556). พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สถิติประยุกต์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.